

Cyprian om kristen udholdenhed under Decius' forfølgelser

5 Cyprian (ca. 200 – 258) var kristen forfatter og biskop i den nordafrikanske by Karthago. I slutningen af 249 udstedte kejser Decius et dekret, der krævede, at alle indbyggere i imperiet skulle ofre til de romerske guder. Da de kristne modsatte sig dette, blev mange af dem fængslet og udsat for straffe i form af ejedomsconfiskation, forvisning, tortur og henrettelse. Cyprian valgte at flygte fra Karthago. Fra sit eksil forsøgte han via en omfattende brevkorrespondance dog fortsat at lede sin menighed samt at opmuntre og trøste de forfulgte kristne. Cyprian led senere selv martyrdøden under kejser Aurelians kristenforfølgelser i 258. Herunder uddrag af nogle Cyprians breve fra 10 årene 250-251.

[Brev til presbyterne og diakonerne i Karthago i år 250:]

15 Hilsen fra Cyprian til presbyterne¹ og diakonerne,² hans elskede brødre. Da I ved Guds nåde er i sikkerhed, hylder jeg jer, kæreste brødre, idet jeg også glædes over at blive informeret om fremgangen med hensyn til alt det, der vedrører jeres sikkerhed; og da stedet [Karthago] er i en tilstand, der ikke tillader mig at være sammen med jer nu,³ beder jeg jer med henvisning til jeres tro og jeres religion, at bestride både mit og jeres embede, således at der hverken lades 20 noget tilbage at ønske med hensyn til disciplin eller flid. Endvidere hvad angår midler til at dække udgifterne, uanset om det er for dem, der – efter med herlig stemme at have bekendt sig til deres Herre – er blevet sat i fængsel,⁴ eller for dem, der slider i fattigdom og afsavn, og stadig står fast i Herren, beder jeg om, at intet skal mangle, eftersom hele det beløb, som blev indsamlet, blev fordelt mellem de gejstlige til brug ved sådanne lejligheder, således at mange kan have 25 midler, hvorfra de kan hjælpe enkeltpersoner med hensyn til fornødenheder og byrder. [...] [Cyprian opfordrer desuden til, at man besøger de fængslede kristne, men for ikke at vække mistanke og modvilje bør man ikke som tidligere gøre dette i samlet flok.] Rådfør jer og se til, at dette kan styres mere sikkert og med mådehold, så også presbyterne, der ofrer⁵ dér sammen med bekenderne,⁶ kan skiftes en ad gangen sammen med hver enkelt af diakonerne; for ved således 30 at ændre på de personer og variere de mennesker, der kommer sammen, formindskes mistanken.⁷ [...]

¹ *Presbyter*: I de første kristne menigheder var presbyterne en forsamling af mænd, som blev sat til at lede menigheden.

² *Diakon*: i oldkirken en form for kirketjener, der havde en lang række opgaver i forbindelse med gudstjenesterne og menighedsplejen.

³ Cyprian hentyder til, at befolkningen i Karthago allerede havde krævet hans død.

⁴ Dvs. de personer, der ikke har villet trække deres bekendelse til Kristus tilbage og derfor er blevet fængslet af myndighederne.

⁵ *Ofrer*: dvs. gennemfører nadverritualet

⁶ *Bekender*: (Confessor) Betegnelse for dem, der har lidt for deres kristne tro, men endnu har bevaret livet. Der sigtes her til de fængslede kristne.

⁷ Det var – ofte mod betaling – tilladt at besøge indsatte i romerske fængsler samt at føre brevkorrespondance med dem. Men altså, som det fremgår, ikke helt uden af pådrage sig mistanke.

[*Brev til Sergius og Rogatianus i fængslet i år 250*⁸:]

5 Cyprian sender ønsker om evig helse til Sergius og Rogatianus og resten af beken-
hylder jer, kæreste og mest velsignede brødre, idet jeg også selv ønsker at nyde synet af jer,
hvis den situation, hvori jeg er, ville tillade mig at komme til jer. [...] Men da der ikke er skæn-
ket mig mulighed for at tage del i denne glæde, sender jeg dette brev i mit sted til jeres ører og
jeres øjne, hvorved jeg lykønsker og formaner jer, således at I stærkt og støt holder ud i beken-
10 delsen af den himmelske herlighed; og således at I efter at være trådt ind på nedværdigelsens
vej ligesom Herren fortsætter med Åndens styrke for at modtage kronen,⁹ idet I har Herren
som jeres beskytter og vejleder, der sagde: "Se, jeg er med jer alle dage indtil i verdens ende." O
velsignede fængsel, som jeres tilstedeværelse har oplyst! O velsignede fængsel, som sender
Guds mænd til himlen! O mørke, mere lys end selve solen og klarere end denne verdens lys,
15 hvor Guds templer nu er blevet opført, og hvor jeres medlemmer vil blive helliggjort ved gud-
dommelige bekendelser! [...]

Velsignet er også de kvinder, der sammen med jer er forankret i den samme bekendelses her-
lighed, idet de fastholder Herrens tro, og som er modigere end deres køn og ikke kun selv er
tæt på herlighedens krone, men ved deres standhaftighed er et eksempel for andre kvinder! Og
for at der ikke skulle være noget tilbage at ønske med hensyn til jeres antals ære, og for at
20 hvert køn og hver aldersgruppe også kunne være med jer til ære, har den guddommelige ned-
værdigelse i en herlig bekendelse også forbundet jer med unge, idet de for os repræsenterer
noget af samme slags som Ananias, Azarja, og Misael engang gjorde, de hæderkronede unge for
hvem flammerne veg tilbage, da de blev lukket inde i en ovn.¹⁰ [...]

Og også I tænker kun på fremtiden med foragt for det nuværende, idet I bevarer denne tro og
25 mediterer dag og nat, med hele jeres hjerte forberedt på Gud, således at I kan være i stand til at
opnå det evige riges frugt og omfavelse og kys og synet af Herren, [og således] at I med hen-
syn til alt kan følge presbyteren Rogatianus, den herlige gamle mand, der ved sit religiøse mod
og guddommelige nedværdigelse til ære for vor tid baner vej for jer, og som, sammen med vor
broder Felicissimus, altid rolig og ligevægtig tager imod angreb fra et rasende folk og som den
30 første forberedte en bolig for jer i fængslet, idet han på en måde viste vejen for jer og nu også
går foran jer. Vi bønfaller med konstante bønner Herren om, at dette må blive fuldbyrdet i jer,
således at Han fra begyndelsen og helt frem til den højeste afslutning kan udvirke, at de, som
Han har fået til at bekende, også bliver kronet. Jeg byder jer, kæreste og mest elskede brødre, et
evigt hjerteligt farvel i Herren; og må I opnå den himmelske herligheds krone. Diakonen Victor
35 og dem, der er med mig, hilser jer.

⁸ Nogle kommentatorer vil datere brevet til år 257.

⁹ *Modtage kronen*: dvs. martyrkronen, lide martyrdøden

¹⁰ Cyprian hentyder her til historien om de unge jødiske mænd Hananja, Mishael og Azarja (hvis babyloniske navne var Shadrak, Meshak og Abed-Nego), der ifølge Daniels bog (1,3-4; 1,7; 3,8-30) nægtede at følge den babyloniske kong Nebukadnezars ordre om at dyrke de babyloniske guder og billedstøtter og derfor blev kastet i en ovn. Gud greb dog ifølge fortællingen ind og redede de tre unge mænd.

[Brev til martyrerne og bekenderne i år 250:]

Cyprian til martyrerne og bekenderne i Jesus Kristus, vor Herre, og Gud Fader, med ønsket om evig fred.

- 5 Jeg fryder mig og jeg meget glad, mest modige og mest velsignede brødre, over at have hørt om jeres tro og dyd, hvori vores moder, kirken, nyder hæder. Hun nød i den grad hæder på det seneste, da den straf, som drev Kristi bekendere i eksil, blev modtaget med en vedholdende bekendelse. Men den nuværende bekendelse er desto mere hæderkronet og nyder større ære, da den viser styrke under lidelse.
- 10 Kampen er taget til; og de kæmpendes hæder er ligeledes taget til. I har ikke holdt jer tilbage fra kampen af frygt for tortur, men selve torturen har mere og mere opildnet jer i striden; modige og faste er I vendt tilbage med ivrig hengivenhed for at udkæmpe den mest ekstreme kamp. Og jeg erfarer, at der iblandt jer er nogle allerede kronet og nogle kommer tættere og tættere på sejrskronen; men alle, som fængslet har indesluttet i ét herligt fællesskab, er opildnet af den samme og fælles glød af mod til at udkæmpe den strid, som det sømmer sig for Kristi soldater i Hans hellige lejr, således at ingen lokketoner kan bedrage jeres tros uforfalskede fasthed, og således at ingen trusler kan skræmme og ingen kvaler eller tortur kan overvinde jer, "fordi han, der er i jer, er større end han, der er i verden."¹¹ Ej heller kan jordisk straf fornedre mere, end guddommelig beskyttelse kan opløfte. Dette blev bevist i brødrenes herlige kamp, hvori de, efter at de var blevet anførere for resten i overvindelsen af torturen, udviste et eksempel på mod og tro, idet de kæmpede i striden, indtil striden selv sank overvundet sammen. Med hvilken ros skal jeg prise jer, mest tapre brødre? Hvilken lovprisende stemme kan besmykke jeres hjerters standhaftighed og jeres tros vedholdenhed? I har udholdt den hårdeste tortur helt frem til herlighedens fuldbyrdelse, og I gav ikke efter for lidelsen, men lidelsen gav snarere efter for jer. En ende på smerterne, som torturen ikke gav, har kronen givet. Med henblik herpå varede den skærpede tortur så længe ved, ikke for at omstyrte jeres faste tro, men for hurtigere at sende Guds tjenere til deres Herre. Mængden af tilskuere blev forundrede vidner til den himmelske kamp, kampen i Gud, den åndelige strid, Kristi kamp; vidner til at hans tjenere stod med fri stemme, med ubrudt sind, med mod indgydt af Gud, uden verdslige våben, men bevæbnede og tillidsfulde i troens udrustning. Den torturerede stod frem mere beslutsom end bødlerne; og de martrede og lemlæstede lemmer besejrede de kroge, der martrede og lemlæstede dem. Den rasende svøbe kunne trods ofte gentagne slag ikke besejre en uovervindelig tro, selv om hudoverfladen, der indesluttede deres indvolde, blev revet åben og det nu ikke var Guds tjeneres lemmer, men sår, der blev tortureret. Der flød blod, der måske kunne slukke forfølgelsens ild og slukke helvedes flammer med dets ærværdige udgydelse. [...] Kostbar er denne død, der på bekostning af dens eget blod har erhvervet udødelighed og som modtager en krone fra tapperhedens fuldendelse. [...]
- 25 En Helligåndens stemme brød frem fra martyrens mund, da den mest velsignede Mappalicus midt under sine pinsler sagde til prokonsulen¹²: "I morgen skal du se en kamp." Og dette, som han sagde som et vidnesbyrd om mod og tro, opfyldte Herren. En himmelsk kamp blev båret til skue, og Guds tjener blev kronet i den lovede kamp. [...] Denne kamp, der var forudsagt af pro-
- 30
- 35
- 40

¹¹ 1. Johs. 4,4

¹² *Prokonsul*: den romerske statholder i provinsen Afrika.

feterne, påbegyndt af Herren og udkæmpet af apostlene, lovede Mappalicus derfor prokonsulen i sit eget og sine kollegers navn at udføre på ny. Og hans trofaste stemme bedrog ej heller med sit løfte. Han udkæmpede den kamp, han havde lovet sig selv til, og han modtog den belønning han fortjente. Mit hjertelige ønske og samtidig min formaning til jer er, at resten af jer følger denne nu mest velsignede martyr, og de andre af hans ledsagere i denne samme kamp; faste i troen, tålmodige i lidelsen, sejrende under torturen, således at de, der er forenet af bekendelsens bånd og under fængslets logi, også må blive forenet i fuldendelsen af deres tapperhed og under den himmelske krone. [...] Salig er vores kirke, som den guddommelige storheds nåde således oplyser! På hvem martyrernes herlige blod stråler i denne vor tid! [...]

10 I mest tapre og mest velsignede brødre, jeg ønsker jer i Herren et varmt og evigt hjerteligt farvel, og håber at I husker mig.

[*Brev til præster og diakoner i år 251:*]

15 Cyprian sender hilsner til presbyterne og diakonerne, hans brødre.

Selvom jeg ved, kæreste brødre, at I hyppigt i mine breve er blevet mindet om at udvise alle former for omsorg over for dem, der med herlig stemme har bekendt sig til Herren og er fængslet for Hans skyld, så må jeg dog fra tid til anden formane jer om, at ingen form for pleje må savnes af dem, der ikke selv savner herlighed. Og jeg ville ønske, at omstændighederne på stedet¹³ og min station ville tillade mig at være med jer nu. Beredt og med glæde ville jeg i mit vante embede opfylde alle kærlighedspligter overfor vores mest tapre brødre. Men jeg beder jer om, at lade jeres flid træde i stedet for min pligt, og gør alle ting, der bør gøres for dem, over hvem den guddommelige yndest har udgydt glans ved så høje grader af tro og mod. Og må der også udvises en mere nidkær årvågenhed og pleje med hensyn til ligene af alle dem, der, skønt de ikke blev tortureret i fængslet, afgår derfra med en herlig bortgang i døden. For hverken deres mod eller ære er for uanseelig til, at de også bliver optaget i de velsignede martyrs selskab. Så vidt de kunne, udholdt de alt, hvad de var forberedt på og klar til at udholde. Den, der for Guds øjne har tilbudt sig selv til torturen og til døden, har lidt, hvad han var villig til at lide.

30 For han veg ikke tilbage for torturen, men torturen for ham. [...] De holdt trofaste ud indtil døden, faste og uovervindelige. Når dødens afslutning føjes til vores vilje og bekendelse i fængsel og i lænker, da er martyriets herlighed fuldbyrdet.

Desuden, sørg for at notere dagen, hvor de går bort, så vi kan fejre deres minde blandt mindehøjtidelighederne for martyrerne, selvom Tertullus, vores mest trofaste og hengivne bror, foruden hans anden omsorg og pleje, som han udviser for brødrene med hensyn til alle mulige tjenester (og som i øvrigt ikke står tilbage for andre i omsorgen for deres jordiske rester) faktisk har skrevet og stadig skriver, og underretter mig om de dage, hvor vores velsignede fængslede brødre passerer den ærværdige døds port ind til udødeligheden. Og af os fejres der her i anledning af dem messeofre og gudstjenester, som vi med Herrens beskyttelse snart skal fejre sammen med jer.

Lad der heller ikke fra jeres side (som jeg ofte har skrevet før) være mangel på pleje eller omsorg for de fattige; i det mindste for dem, der stod fast i troen og dristigt kæmper på vores side,

¹³ Dvs. forholdene i byen Karthago

og ikke har forladt Kristi lejr. Over for dem bør vi så sandelig nu vise en større kærlighed og omsorg, da de hverken er blevet fortrængt af fattigdom eller kastet omkuld af forfølgelsens storm, men trofast tjener med Herren og har vist et eksempel på tro for andre fattige.

5 Kæreste og meget savnede brødre, jeg byder jer et evigt hjerteligt farvel, og håber, at I husker mig. Hils broderskabet i mit navn. Farvel.

10 Cyprian *Epistulae* 5, 6, 10, 12 (Oxford-udgaven): Oversættelse af J. Rosenløv efter *The Epistles of S. Cyprian*, London (1868) s.11-16, 20-24, 29-31 samt R. E. Wallis (overs.) / A. Roberts o.a. (red.): *The Ante-Nicene Fathers*, vol. 5, Buffalo, NY (1886) (brev 4, 80, 8, 36).